

П. Г. УДХАУС
СПАСИТЕЛНАТА МИСИЯ НА
БЪРТИ УСТЪР

Превод от английски: Стоян Бабалев, Красимира Маврова, 2001

chitanka.info

Сервира ми го преди закуска.

Само тези пет думи са достатъчни, за да добиете представа що за брутален човек е леля ми Агата. Бих могъл да продължа до безкрай с термини като наглост, церберщина и пълно незачитане на околните, но ще се огранича да добавя само, че ме измъкна от леглото някъде по малките часове, за да чуя сензационните ѝ новини. Едва ли е било единайсет и половина, когато Джийвс, икономът ми, ме събуди и обяви:

— Госпожа Грегсън е дошла да ви види, сър.

Първо си помислих, че става дума за някаква нейна проява на сомнамбулизъм, но изпъльзах от леглото и се намъкнах в един халат. Твърде добре познавах леля Агата, за да съм наясно, че щом е дошла да ме види, значи ще ме види. Просто такъв тип жена е.

Тя седеше на един стол, изпъната като гвардеец, и гледаше втренчено в една точка. Щом се приближих, тираничната ми родственица ме погледна критично по обичайния си противен начин, който неизменно ме караше да се чувствам така, все едно имам желатин вместо гръбначен стълб. Леля Агата е от типа жени с фелдфебелски наклонности. Обзалагам се, че кралица Елизабет Първа е била нещо подобно на нея. Командва съпруга си, Спенсър Грегсън, един нещастен човекчец от фондовата борса, като звероукротителка. Командва също и братовчед ми Гъси Манъринг-Фипс. Командва и етърва си — майката на Гъси. И най-лошото — мачка и мен с железния си ботуш. Има поглед на риба човекоядец и е способна да те убеди и в най-абсурдните неща.

Смея да кажа, че на този свят има хора — хора от закалена стомана, нали разбирате — които не би могла да уплаши, но ако човек е като мен, любител на спокойния и улегнал живот, той просто се свива на топка при нейното приближаване и само се надява да му се размине най-лошото.

Опитът ми ме е научил, че когато леля Агата иска да направиш нещо, ти просто го правиш. В противен случай има да се чудиш какво толкова са се притеснявали хората от Средновековието, когато са имали вземане-даване с Испанската Инквизиция, например.

— Здравей, лельо Агата! — опитах се да придам бодрост на гласа си аз.

— Бърти, ама как изглеждаш само. Да не си махмурлия? — ме сръфа на секундата тя, както си ѝ беше обичаят.

Под погледа ѝ се почувствах като зле опакован с амбалажна хартия пакет. Никога не съм във форма рано сутрин. Казах ѝ го.

— Рано сутрин! Аз закусих преди три часа и оттогава се разхождам в парка и се опитвам да си събера мислите — отвърна ми тя и в погледа ѝ прочетох пълно неразбиране.

Ако се налагаше да закузвам в осем и трийсет, щях да се разхождам по брега на Темза, с надеждата да сложа край на всичко в дълбоките води.

— Много съм разтревожена, Бърти. Затова дойдох при теб — продължи тя.

Веднага ми стана ясно, че се кани да захване някаква дълга история и с отпаднал глас призовах Джийвс да донесе чай. Без да изчака да влея поне малко билков живец в дремеците си вътрешности, тя поде разпита.

— Какви са най-близките ти планове, Бърти?

— Смятам да поизляза и да хапна нещо за обяд, после може би да намина през клуба, и след това, ако се чувствам достатъчно укрепнал, сигурно ще прескоча до Холтън Нийд за един голф.

— Не ме интересуват твоите поизлизания, наминавания и прескачания — прекъсна ме грубо тя. — Питам те дали имаш някакви сериозни ангажименти за следващата седмица.

Подуших опасност.

— Разбира се! Купища! Милиони! Всичко е резерве!

— И какви са те?

— Ами, не съм съвсем сигурен — казах аз и с пантофа си внимателно изрисувах полукръг по килима.

— Така си и мислех — бодро викна леля ми Агата. — Нямаш никакви ангажименти. Много добре, в такъв случай. Искам незабавно да заминеш за Америка.

— Америка! — изхълцах аз.

Не забравяйте, че тази заповед ми бе сведена на празен стомах, веднага след първия полет на чучулигата.

— Да. Америка. Предполагам, че си чувал за Америка?

— Но... защо Америка?

— Защото братовчед ти Гъси е там. Той е в Ню Йорк и не мога да го докопам — започна със секретната информация леля ми.

— И какво прави там Гъси? — любопитствах аз с тайната надежда за скорошна закуска.

— Прави се на абсолютен идиот.

За човек, който познава Гъси така добре както аз, последните думи бяха храна за безброй догадки.

— По какъв начин?

— Изгубил си е ума по някаква.

Като имах предвид последните изпълнения на Гъси, това прозвуча съвсем правдоподобно. Откакто за първи път започна да разполага с някакви средства, Гъси постоянно си губеше ума (колкото и в оскъдни количества да беше) по някакви. Просто си беше такъв. Но тъй като някаквите никога не си губеха ума по него, след това нямаше опасни последствия.

— Сигурна съм, че знаеш много добре защо Гъси е отишъл в Америка, Бърти — продължи скъпата ми родственица и ме погледна с толкова студен поглед, че на всеки ескимос биха изпопадали зъбите от лъхация студ. — Спомняш си колко откачен беше чичо ти Кътбърт.

Имаше предвид покойния баща на Гъси, глава на семейството и съм длъжен да потвърдя, че това беше самата истина. Никой не обичаше чичо Кътбърт повече от мен, но на всички е известно, че когато става въпрос за пари, той е най-големият будала в анализите на историята на нашата велика нация. Имаше страст към пражосничесството. Заложеше ли на кон, това можеше да бъде само четириногото, което ще хване артрит още по средата на надбягванията. Имаше система за спечелване на банката в казината на Монте Карло, която караше администрацията да закача цветни знаменца и да бие празнично камбани още щом го видеха да влиза в игралния дом. Накратко, скъпият чичо Кътбърт беше такъв пражосник, че наричаше семейния адвокат кръвожаден вампир, защото не му позволяваше да изсече горите в имението, за да събере още някоя хилядарка за харчене.

— Той остави на леля ти Джулия твърде малко пари за жена с нейното положение. Буковите гори се нуждаят от добро поддържане. Горкият Спенсър, въпреки че прави всичко възможно да помага с каквото може, не разполага с неограничени средства. Съвсем ясно е

защо Гъси отиде в Америка. Не блести с някакъв ум, но е привлекателен и въпреки че няма благородническа титла, Манъринг-Фипс е едно от най-добрите и стари семейства в Англия. Беше се снабдил с прекрасни препоръчителни писма и когато писа до вкъщи, че се е запознал с най-очарователното и красиво момиче на света, аз бях истински щастлива. Той продължи да говори ентузиазирано за момичето в още няколко писма и тази сутрин се получи едно, в което пише, някак си между другото, в послепис, че той знае колко либерални са възгледите ни и че е сигурен, че няма да имаме нищо против нея само поради факта че е оперетна актриса.

— Мили Боже! — извиках аз завладян от драматизма на разказа.

— Беше като гръм от ясно небе — продължи леля ми, като не обърна никакво внимание на адекватната ми реакция като публика. — Името на момичето, ако не се лъжа, е Рей Денисън и според Гъси тя се занимава с нещо, което обяснява като изключително. Била популярна звезда. Що за позорно представление трябва да е това, нямам никаква представа. Като друга препоръка той твърди, че е изправила цял Моузенщайн на крака миналата седмица. Що за човек или място е това Моузенщайн, не мога да ти кажа.

— Господи! — промълвих аз. — Това трябва да е нещо като... Е, кажи-го-де... нещо като предопределеност ли, какво?

— Не те разбирам.

— Виж, лельо Агата, сигурен съм, че ще разбереш. Наследственост и прочее. Ако нещо ти е в кръвта, то си остава там за цял живот. Ясен ли съм сега?

— Не говори глупости, Бърти — рязко ме прекъсна фамилният цербер.

Не беше права. Това не бяха нито глупости, нито пък случайно предположение. Никой не говори за това, а и фамилията се опитва да забрави този факт в продължение вече на двайсет и пет години, но е известно на всички, че леля Джулия, майката на Гъси, е била актриса от водевила и то много добра, доколкото знам. Когато чичо Кътбърт я видял за първи път, играела пантомима на Друри Лейн. Това е било преди да се родя, разбира се, и много преди да съм достатъчно голям, за да ми направи впечатление, че цялата фамилия е взела нещата присърце, а леля Агата е запретила ръкави и се заела с образователна

дейност. След време дори и с микроскоп не бихте различили леля Джулия от потомствена аристократка.

Жените се адаптират толкова бързо!

Един мой приятел се ожени за Дейзи Тримбъл от Гейъти и сега, когато я срещна, ми се иска да си плюя на петите и да офейкам. Та, каквато ти е съдбата, такава си е. Нищо не можеш да направиш. В жилите на Гъси течеше водевилна кръв и изглежда тя диктуваше неговото поведение или както там го наричат.

— Не са глупости — казах аз, защото тия неща с наследствеността живо ме интересуват, — може би това се превръща в семейна традиция, както пише в книгите — нещо като Проклятието на семейство Манъринг-Фипс. Може би мъжете в рода трябва да се женят за водевилни актриси от сега нататък. Чак до как-се-казваше-там поколение.

— Бъртрам, не ставай идиот. Има един мъж в рода, който определено няма да го направи и това е Гъси. А ти заминаваш за Америка да го спреш — отсече родственицата ми с глас, от който слепоочията ми завибрираха.

— Но защо аз?

— Защо ти? Започваш да ме ядосваш, Бърти. Не те ли е грижа за семейството? Ти си твърде мързелив, дори да се опиташ да извършиш нещо за доброто си име, но поне можеш да попречиш на Гъси да ни опозори. Заминаваш за Америка, защото сте братовчеди с Гъси, защото винаги си бил най-добрият му приятел и защото си единственият член на семейството, който не върши абсолютно нищо, освен да играе голф и да обикаля нощните барове.

— Участвам и в залагания — опитах се да увелича трудовите си навици аз, но веднага бях срязан.

— И, както сам казваш, прахосваш пари като идиот в разни съмнителни вертепи. Ако ти трябва още една причина, заминаваш, защото така ще ми направиш лична услуга.

Това, което имаше предвид беше, че ако й откажа, тя щеше да употреби цялото си влияние и изобретателност, за да направи от живота ми истински ад.

Леля ми Агата впи всепроникващия си поглед в мен. Не познавам никого, който така добре да имитира Стария Моряк^[1].

— Значи, тръгваш веднага, нали, Бърти? — осведоми се леля ми Агата.

Не се забавих с отговора.

— О, да! — казах аз. — Разбира се.

Джийвс влезе с подноса за чай.

— Джийвс — обърнах се аз към него, — заминаваме за Америка в събота.

— Много добре, сър — отвърна той. — Кой костюм ще носите?

Ню Йорк е голям град, удобно разположен на ръба на Америка, така че като слезеш от парахода, без усилие се намъкваш право в него. Не можеш да се объркаш. Слизаш по стълбичката и ето те в самия град. Единственото възражение, което може да се отправи, е, че веднага се губиш в тълпата.

Оставих Джийвс да ми пренесе багажа покрай сбирщината подозрителни пирати, които тършуваха за скрити съкровища между новите ми ризи и се отправих към хотела на Гъси, където помолих бандата служители на рецепцията да го повикат.

И тогава дойде първият шок. Той не беше там. Помолих ги да помислят пак и те пак си помислиха, но без резултат. Огастъс Манъринг-Фипс отсъстваше напълно от хотелския регистър.

Признавам, че ударът бе тежък. Показах се сам в непознат град и нямах никаква следа от Гъси. Какъв трябваше да бъде следващият ми ход?

Чистосърдечно признавам, че не съм от най-големите мислители рано сутрин. А причината е само една — мозъкът ми не може да набере достатъчно инерция чак до късния следобед. Именно това породи колебанията по отношение на следващите ми действия. Воден от някакъв инстинкт, обаче, отворих една врата в далечния край на фойето и се озовах в просторна стая с огромна картина, която заемаше цяла една стена. Под картината имаше тезгях, а зад него момчета в бели униформи сервираха питиета. Знаете ли, в Ню Йорк барманите са мъже, не жени. Луда работа!

Оставих се в ръцете на един от тях. Показа се разбран тип и затуй му доверих за спънката в мисията ми. Попитах го как да постъпя при това положение.

Той ми каза, че в такива заплетени случаи препоръчва „бръснещата светкавица“ — негово собствено изобретение. Каза ми още, че това средство се ползвало изключително успешно от зайци, които трябва да влязат в неравен двубой с мечки гризли и само в един от случаите мечката е издържала цели три рунда! Така че приех две дози от гърмящата смес и, о, небеса! — човекът беше напълно прав. Щом пресуших втората, като че ли огромен камък падна от сърцето ми и с ведра душа излязох навън да поразгледам града.

Бях изненадан да видя толкова много хора по улиците. Навсякъде гъмжеше от народ, все едно че бе ранно утро. В трамваите пътниците пътуваха направо един върху друг. Сигурно бързаха по работа. Симпатяги!

Най-интересното беше, че след първоначалното ми стъписване от това огромно количество кипяща енергия около мен, нещата вече не ми се струваха толкова странни.

Говорил съм с хора, посетили Ню Йорк, и те са на същото мнение. Като че ли има нещо във въздуха — или озона, или фосфатите, или нещо друго, което дърпа връвта на задръжките ти. Изпълваш си с някаква празнична свобода, ако разбирате какво имам предвид, която пулсира в кръвта ти, дава ти сили и те кара да чувстваш, че:

*Бог е горе на небето.
Всичко е наред в света.*

и изобщо не ти пука, ако си обул два различни чорапа. Не бих могъл да се изразя по-добре, ако кажа, че единствената мисъл, която ми се въртеше в главата, докато се шляех из едно място, което тук наричат Таймс Скуеър, беше, че от леля Агата ме делят три хиляди мили вода.

Има някаква странна закономерност в търсенето на загубени неща. Ако ровиш за изчезнала игла в купа сено, няма да я намериш. Ако обаче пет пари не даваш дали ще видиш повече проклетата игла, още при първото бръкване в сеното, тя се забива в пръста ти.

Бях направил не повече от два тегела из площада, зяпайки забележителностите, а изобретението на бармана сгриваше жилите ми и чувствах, че изобщо не ме е грижа дали ще видя повече Гъси, когато

изведнъж зърнах старата си дружка, цял-целеничък, да излиза от един дом надолу по улицата.

Извиках името му, но той не ме чу, така че се затичах след него и го настигнах точно когато влизаше в някакъв офис на първия етаж. На вратата имаше табела с надпис „Ейб Рийзбитър, театрален агент“, а отвътре се чуваха гласове на много хора.

Гъси се обърна и втренчи поглед в мен.

— Бърти! Какво, по дяволите, правиш тук? — ревна той, като в същото време се зае усърдно да изтупва задната горна част на самото ми. — Откъде изникна? Кога пристигна?

— Пристигнах тази сутрин, минах през хотела ти, но ми казаха, че не си там. Не са и чували за теб — информирах го веднага.

— Под друго име съм — съзаклятнически призна моят стар другар от детските дни. — Сега се наричам Джордж Уилсън.

— Но защо, по дяволите?

— Ами опитай се да се наричаш Огастъс Манъринг-Фипс тук, в Америка и виж какво ще се случи. Ще се чувстваш като пълен глупак. Не познавам добре нравите на американците, но голият факт е, че това не е място, където можеш да се наричаш Огастъс Манъринг-Фипс. А има и още една причина. Ще ти кажа по-късно. Бърти, аз се влюбих в най-милото момиче на света.

Горкият малоумник ме погледна с такъв триумфиращ поглед, застанал пред мен с отворена уста и очакващ поздравления, че просто сърце не ми даде да му кажа, че вече знаех за всичко това и бях дошъл в тази страна с благородната мисия да му попреча нещата да се задълбочат.

Така че го поздравих.

— Благодаря ти много, старче — каза той. — Малко набързо стана, но мисля, че всичко ще бъде наред. Ела с мен и ще ти разкажа всичко.

— А ти какво правиш тук? Това място ми се вижда малко подозрително — подхвърлих с цялата сериозност на загрижен роднина и се заоглеждах.

— Това е само част от цялата история. Ще ти разкажа всичко.

Отворихме вратата, на която пишеше „Чакалня“. Никога не бях виждал толкова претъпкано място. Тълпата караше стените да се издуват.

Гъси обясни:

— Професионалисти. Артисти от мюзикъла, нали разбираш, дошли са да се видят със стария Ейб Рийзбитър. Днес е първи септември, започва сезонът на водевила.

Аз кимнах без разбиране.

— Ранната есен — продължи Гъси, който си пада малко поетична душа, — е пролетта за водевила. Щом август наближи края си, най-бляскавите звезди на комедията изникват като пролетни цветя, кръвта закипява в жилите на въжеиграчите, миналогодишните акробати се събуждат от летния си сън и замислено се връзват на фльонги. Прииждат от цялата страна. Искам да кажа, че това е началото на новия сезон и всички тръгват на лов за ангажименти.

— А ти какво търсиш тук?

— Трябва да се видя с Ейб за една работа. Ако видиш един мъж с гуша на петдесет и седем ката да излиза от тази врата, сграбчи го, защото това е Ейб. Той е един от онези типове, които отбелязват всяка своя нова стъпка нагоре в обществото като си пускат по още една дипло на гушата. Казвали са ми, че в края на миналия век е имал само две. Ако го докопаш, помни, че за него съм Джордж Уилсън.

— Каза, че ще ми обясниш тази история с Джордж Уилсън, Гъси — напомних му аз.

— Ами, нещата стоят така...

И точно в този момент добрият стар Гъси млъкна, скочи като пощръкляла бълха и се хвърли с неподозирана енергичност към един невероятно дебел тип, който току-що се бе появил. Всичко живо искаше да се докопа до него, но Гъси беше взел добра преднина и останалите певци, танцьори, жонгльори, акробати и комедианти трябваше си признаят, че той е победителят и отново се върнаха по местата си, а аз и Гъси влязохме в кабинета.

Господин Рийзбитър запали пура и ни изгледа тържествено над внушителния си набор от гуши.

— А сега нека да ти кажа нещо — обърна се той към Гъси. — Слушай внимателно!

Гъси демонстрира нужната почтителност и внимание. Господин Рийзбитър се замисли за момент и изтръска пепелта в плювалника с точен параболичен обстрел от ръба на бюрото.

— Слушай внимателно — повтори той. — Наблюдавах те на репетиции, както обещах на госпожица Денисън. Не е зле като за аматьор. Имаш много за учене, но си талантлив. Което означава, че мога да те уредя за четири представления на ден, ако се съгласиш на трийсет и пет долара седмично. Не мога да направя нищо повече, а не бих направил дори и това, ако не беше младата дама. Да или не. Какво ще кажеш?

— Съгласен — промълви Гъси с пресъхнало гърло. — Благодаря ви.

Навън в коридора Гъси бълбукаше нечленоразделно и от време на време ме пляскаше по гърба с ентусиазъм.

— Бърти, приятелю, всичко е наред. Аз съм най-щастливият човек в Ню Йорк.

— И сега какво?

— Ама нали бях започнал да ти разправам? Бащата на Рей е бил дълго време в бранша. Това е било много отдавна, обаче съм чувал да говорят за него — Джо Данби. Бил е много известен в Лондон, преди да дойде в Америка. Готин тип е, обаче е инатлив като магаре и е категорично против Рей да се омъжи за мен, понеже не съм от бранша. Не ще и да чуе. Но ти нали си спомняш, че в Оксфорд можех да изпея всякаква песен и то доста добре, така че Рей се залепи за Рийзбитър и го накара да обещае да дойде да ме види на репетиция и да ми уреди ангажимент, ако му харесам. Той много я цени. Та милото момиче се зае да ме обучава и сега, както много добре го чу, съм ангажиран за трийсет и пет долара на седмица.

Подпрях се на стената, за да не се срутя на земята в безформена купчина. Ефектът на двата стимуланта от бара на хотела беше започнал да отслабва и се почувствах доста безсилен. Като през някаква мъгла ми се мярна образът на леля Агата в момента, в който разбира, че главата на семейство Манъринг-Фипс ще се появи на сцената във водевилно представление.

Леля Агата е вманиачена на тема „честта на фамилията“. Манъринг-Фипс са били тачен и издигнат род още когато Уилям Завоевателят е бил малко момче и е шляпал из калта с боси крака и прашка. От векове са се обръщали към кралете на малко име и са подпомагали графове с дребни суми за наема. Така че според нея е недопустимо един Манъринг-Фипс да опетни фамилния герб с някаква

дебилщина. Но не беше по силите ми да си представя какво щеше да каже леля Агата, когато узнае ужасяващата новина. И разбира се, цялата вина щеше да се стовари на моите невинни плещи.

— Хайде да се връщаме в хотела, Гъси — предложих плахо. — Там има едно момче, което забърква едни неща с име „бръснещата светкавица“. Нещо ми подсказва, че имам нужда от една. И извини ме за минутка, Гъси, но трябва да пусна една телеграма.

Вече ми беше станало ясно, че леля Агата е избрала не когото трябва да измъкне Гъси от лапите на Американския водевил. Нуждаех се от подкрепление. За момент си помислих да ѝ телеграфирам да пристига веднага, но разумът ми подсказа, че това би било твърде пресилено. Имах нужда от помощ, но не чак в такъв мащаб. Затова реших да не стигам до крайности и изпратих светкавична телеграма до майката на Гъси.

— Какво пишеше в телеграмата? — попита ме Гъси по-късно.

— Нищо особено. Че съм пристигнал благополучно, такива работи — отговорих с възможно най-искрения си тон.

Началото на кариерата на Гъси във водевила бе поставено следващия понеделник в един отдалечен от центъра игрален салон, където от време на време прожектираха филми и в промеждутъците се играеше по някой водевил. Бяха нужни много усилия, докато Гъси навлезе в прилична форма. Изглежда той приемаше моята помощ и заангажираност като нещо съвсем естествено и аз не можех да го разочаровам. Единствената ми надежда, която ставаше все по-голяма, докато го слушах как репетира, беше, че първото му представление ще бъде такъв грандиозен провал, че нямаше да посмее повече да се мерне пред публика. И понеже това автоматически щеше да осуети и бъдещия му брак, смятах, че най-доброто решение е да оставя нещата да се развиват в естествения си ход.

Гъси не поемаше никакви рискове. В събота и неделя той репетираше в една отблъскваща зала в помещенията на издателите, чиито песни беше решил да използва. Един дребосък с гърбав нос смучеше цигара и свиреше на пиано по цял ден. Нищо не бе в състояние да го измори. Като че ли влагаше нещо лично от себе си в цялата тази работа.

Гъси прочистваше гърлото си и започваше:

„Големият влак чака на перо-о-она.“

Дребосъка, (акомпанирайки): „О-о, така ли-и-и? И какво чака-а-а?“

Гъси (сепнат от прекъсването): „Чака ме-е-ен.“

Дребосъка (изненадан): „Ге-е-еб?“

Гъси (придържайки се към темата): „Ме-е-ен!“

Дребосъка (скептично): „Не дума-а-ай!“

Гъси: „Защото заминавам за Тенеси-и-и.“

Дребосъка (предавайки се): „Аз живея в Йонкь-ъ-ърс.“

Така по време на цялата песен пианистчето вмъкваше реплики. В началото горкият Гъси го молеше да престане, но Дребосъка отказваше с думите, че така на песента се вдъхвал повече живец. После се обръщаше за помощ към мен дали наистина на песента й трябва повече живец и аз казвах, че и трябва колкото се може повече. И Дребосъка се обръщаше към Гъси и казваше:

— Видя ли, бе?

Така че Гъси трябваше да се примири.

Той смяташе другата песен да бъде от онези, в които се пее за луна и звезди. С приглушен глас ми каза, че я е избрал, защото била една от песните, които момичето Рей пеела, когато изправяла на крака публиката в Моузенщайн, а и на други места. Този факт като че ли придаваше на песента някаква мистичност.

Едва ли ще ми повярвате, но управителният съвет реши Гъси да се появи на сцена и да започне представлението си точно в един следобед. Предположих, че сигурно се шегуват, защото по това време обикновено той се упътва към някое уютно местенце, където да набави полагащите му се обедни калории, но Гъси отговори, че това е обичайната практика с неутвърдените изпълнители и едва ли ще вкуси отново нещо на обяд, докато не стане звезда. И докато изразявах съчувствието си, разбрах, че за него е напълно естествено аз също да присъствам на представлението му в един часа.

Първоначалните ми намерения бяха да намина късно вечерта, когато — ако все още не е разкъсан от публиката — трябваше да се появи за четвърти път, но не ми беше в природата да изоставям приятел в беда, така че се сбoguвах мислено с обяда си, планиран днес за една много прилична кръчма, която бях открил на Пето Авеню, и го последвах.

Когато заех мястото си, прожектираха нещо на екрана. Беше краят на един от ония уестърни, където каубоят скача на коня си и препуска с около сто и петдесет мили в час, за да избяга от шерифа, без да подозира, горкичкият, че може съвсем спокойно да не си дава тоя зор, защото конят на шерифа препуска с триста мили в час без дори да се закашля. Тъкмо щях да затворя очи и да забравя всичко, докато дойде редът на Гъси, когато забелязах, че съм седнал до едно адски красиво момиче.

Всъщност, ако трябва да бъда напълно искрен, ситуацията беше малко по-различна. Когато влязох в салона и видях, че едно адски красиво момиче седи на това място, аз отидох и се тръснах на съседното. А после пристъпих, както можете да се досетите, към изпиване с очи. Искаше ми се да пуснат осветлението, за да мога да я видя по-добре. Беше дребничка, с огромни очи и прекрасна усмивка. Жалко е да се прахосва, така да се каже, такава красота в полумрак.

Изведнъж салонът бе зает от светлина, а оркестърът засвири мелодия, която, въпреки че нямам особено добър музикален слух, ми звучеше някак познато. В следващия миг на сцената се появи Гъси, облечен в пурпурен фрак и с кафяв цилиндър, усмихна се измъчено на публиката, препъна се още при първите си стъпки, изчерви се и захвана песента за Тенеси.

Беше потискащо преживяване. Горкичкият Гъси бе обхванат от такава сценична треска, че гласът му никакъв го нямаше. Звучеше като далечно ехо от миналото, фалцет изпод вълнено одеяло.

За първи път, откакто разбрах, че иска да прави кариера във водевила, почувствах как някаква надежда пропълзява в мен. Съчувствах на нещастното другарче, разбира се, но не можеше да се отрече, че случаят имаше и добрата си страна. Няма балама на света, който би плащал по трийсет и пет долара на седмица за такъв род изпълнение. Това щеше да бъде първото и последно. Щеше да се наложи Гъси да зареже този занаят. Старецът строго щеше да каже: „Стой далеч от дъщеря ми!“ и с известна доза късмет вече се виждах как вода Гъси към следващия параход за Англия и го предавам цял-целеничък на леля Агата.

Гъси изпя криво-ляво песента и се оттегли сред бурно мълчание от страна на публиката. Последва кратка пауза и след малко той отново цъфна на сцената.

Този път пък като човек, мразен от целия свят. Самата песен не бе особено патетична — в нея се разказваше за влюбени негри-роби, които правят словоизлияния под юнската луна и разни такива неща, но Гъси вложи в изпълнението си толкова печал, че тя зазвуча като погребален химн. Когато стигна до припева, вече бях готов да се разплача. Светът ми се стори толкова отвратителен, щом в него можеха да се случват подобни истории.

Но когато подхвана припева, се случи най-страшното. Момичето до мен се изправи, притвори очи и започна също да пее. Казвам „също“, но това не е точната дума, защото още първите и думи накараха Гъси да млъкне, все едно беше глътнал по погрешка жива риба.

Никога през живота си не се бях чувствал така неудобно, изложен на десетки погледи. Идеше ми да потъна в земята, или поне да вдигна яката на палтото си. Всички като че ли зяпаха мен.

Въпреки агонията, в която се гърчех, успях да зърна Гъси. Старата ми дружка преживяваше странна метаморфоза. Изглеждаше ми силно въодушевен. Трябва да призная, че момичето пееше доста добре и изглежда подежда на Гъси като тонизираща напитка. Когато стигна до края на припева, той го поде, двамата запяха заедно и в края на песента Гъси се бе превърнал в любимец на всички. Публиката викаше „още“ и се успокои чак когато лампите изгаснаха и започнаха да прожектират следващия филм.

След като се съвзех, отидох да видя Гъси. Намерих го седнал на един сандък зад сцената. Изглеждаше като човек, който е имал видение.

— Не е ли прекрасна, Бърти? — попита той в религиозен унес. — И представа си нямах, че ще бъде тук. Тази седмица има представления в Аудиториум и сигурно е изтичала тук в промеждутъка между сутрешното и следобедното представление. Рискувала е да закъснее, за да види първата ми изява. Тя е моят добър ангел, Бърти. Тя ме спаси. Ако не ми беше помогнала, не знам какво би се случило. Бях толкова нервен, че не знаех какво правя. Сега, след първото ми представление, всичко ще бъде наред.

Добре направих, като изпратих оная телеграма до леля Джулия. Имах нужда от нея. Нещата вървяха към катастрофа, с която не беше по силите ми да се справя.

През следващата седмица се виждахме често с Гъси и той ме запозна с момичето си. Бях представен и на баща ѝ. Той имаше страховито изражение и пъргавите му вежди издаваха непоколебимост. Следващата сряда леля Джулия пристигна. Госпожа Манъринг-Фипс или моята леля Джулия е най-достолепният човек, когото познавам. Липсваше ѝ енергичността на леля Агата, но без да си налага да повишава тон, успяваше още от най-ранното ми детство да ме накара да се чувствам като жалък червей. Не че ме нападаше като леля Агата. Разликата между двете е, че леля Агата ме счита лично отговорен за всички грехове и страдания по света, докато леля Джулия се държи с мене като с човек, който заслужава по-скоро съжаление, отколкото критика.

Ако това не беше исторически факт, бих бил склонен да вярвам, че леля Джулия никога не е играла във водевил. Виждах я по-скоро в ролята на дукеса. Винаги ми е изглеждала така все едно ей сега ще поръча на иконома обяда да се сервира в синия салон с изглед към западната тераса. Леля Джулия излъчва достолепие. И все пак преди двайсет и пет години, както са ми казвали хора, които са били младежи по онова време, тя ги е омайвала в Тиволи в едно представление, наречено „Забава в чайната“, в което, облечена в чорапогащи, пляла някакво парче, започващо така: „Тралалала-тарарарам“. Има неща, които здравият разум изобщо не може да си представи и едно от тях е леля Джулия да пее „Тралалала-тарарарам“ по чорапогащи.

Само пет минути след пристигането си тя зачекна болната тема.

— Какво става с Гъси? Защо ми изпрати тази телеграма, Върти?

— Дълга история — казах аз и въздъгнах, — и много объркана. Ако нямаш нищо против, ще ти я предам като сериал, на части. Какво ще кажеш да отскочим до Аудиториум за малко?

Рей беше удължила ангажиментите си за още една седмица благодарение на огромния си успех през първата седмица. Програмата ѝ се състоеше от три песни. Беше избрала подходящ костюм и декори. Гласът ѝ беше затрогващ, а тя самата много красива. Изобщо целият ѝ номер беше страхотен.

Леля Джулия не продума, докато не седнахме на местата си.

— От двайсет и пет години не съм била в мюзикхол! — тихо призна тя.

Повече нищо не каза, само седеше, вперила поглед към сцената.

След около половин час издигнаха надпис „Рей Денисън“ и залата гръмна от аплодисменти.

— Гледай това изпълнение, лельо Джулия — казах аз.

Тя като че ли не ме чу.

— Двайсет и пет години! Какво каза, Бърти?

— Гледай това изпълнение, а после искам да дадеш мнението си.

— Коя е тази? Рей. О!

— Експонат едно — казах аз. — Момичето, за което е сгоден Гъси.

Рей си изпълни номера и залата стана на крака. Не искаха да я пуснат. Трябваше да се връща отново и отново. Когато най-накрая се скри зад завесата, се обърнах към леля Джулия.

— Е? — попитах.

— Хареса ми. Истинска актриса — призна тя и лявата ми вежда се изви така, все едно леля ми Агата ме беше хванала здраво за ухото и още по-здраво ме беше дръпнала.

— А сега, ако нямаш нищо против, да се поразмърдаме малко.

Хванахме метрото в посока театъра, където Гъси припечелваше своите трийсет и пет долара на седмица. За наш късмет само десетина минути след пристигането ни дойде и неговият ред.

— Експонат две — казах аз, — Гъси.

Не зная каква реакция съм очаквал от нейна страна, но във всеки случай не предполагах, че ще седи и наблюдава, без да пророни и дума. Нито един мускул не трепна на лицето ѝ — просто зяпаше Гъси, докато той охкаше, ахкаше и чупеше крехкото си тяло по луната. Жал ми беше за женицата, защото трябва да е било истински шок за нея да види единствения си син в пурпурен смокинг и кафяв цилиндър, но реших, че е най-добре веднага да навлезе в заплетения случай. Ако се бях опитал да ѝ обясня ситуацията без помощта на илюстрации, щеше да ми отнеме цял ден и най-много съвсем щях да я объркам кой за кого иска да се жени и защо.

Бях удивен от напредъка на добрия стар Гъси. Беше си възвърнал гласа и се справяше доста добре с материала. Спомних си за една вечер в Оксфорд, когато, още осемнайсетгодишен по това време, той изпя „Да отидем всички долу на брега след обилна вечеря“, като през цялото време стоя нагазил до коленете във фонтана пред сградата на

колежа. В настоящия момент влагаше същата страст в изпълнението си.

След като Гъси се прибра от сцената, леля Джулия дълго седя безмълвна на мястото си, после се обърна към мен. Очите ѝ блестяха странно.

— Какво означава това, Бърти?

Попита тихо, но гласът ѝ трепереше.

— Гъси навлиза в занаята — казах аз, — защото бащата на момичето заявил, че няма да му позволи да се ожени за нея, ако не го стори. Ако си в подходящото настроение, може би няма да имаш нищо против да наминем през Сто трийсет и трета улица, за да поговориш с него. Той е старче с рунтави вежди и е експонат номер три в списъка ми. Мисля, че щом те запозная с него, моята част от мисията е приключена. Ти решаваш.

Семейство Данби живееха в един от онези големи апартаменти в покрайнините, които правеха впечатление, че струват сума пари, а и наистина струваха колкото половин бална зала през четирийсетте. Въведоха ни в гостната и не след дълго се появи старият Данби.

— Добър ден, господин Данби — започнах аз. И точно в този момент откъм лакътя ми дочух сподавен вик.

— Джо! — извика леля Джулия и се подпря на дивана, за да не падне.

За миг старият Данби я изгледа втренчено, след това отвори уста и веждите му щръкнаха нагоре като шпаги.

— Джули!

След това се хванаха за ръцете и падна едно ръкостискане и тръскане, та аз сериозно се уплаших да не си развинтят горните крайници.

Не мога да намеря точните думи, за да ви предам събитието накратко. Настъпилата промяна у леля Джулия направо ме зашемети. Беше забравила за маниерите на грандама и цялата поруменяла, само се усмихваше. Не ми е приятно да споменавам подобни неща за която и да е от лелите ми, но ще стигна до крайност и ще ви призная — всъщност тя не се усмихваше, а откровено се кикотеше. А старият Данби, който обикновено изглеждаше като кръстоска между римски император с лошо храносмилане и Наполеон Бонапарт в кисело настроение, се държеше направо като разюздан хлапак.

— Джо!

— Джули!

— Скъпи Джо. Представи си само — да се срещнем след толкова време!

— Откъде се появи, Джули?

Не разбрах какво точно става, но се почувствах излишен. Опитах се да вмъкна:

— Леля Джулия иска да поговори с вас, господин Данби.

— Веднага те познах, Джо!

— От двайсет и пет години не съм те виждал и не си остаряла с нито един ден!

— О, Джо, та аз съм старица!

— Но какво правиш тук? Предполагам, че съпругът ти е с теб?

— попита Данби и радостта му сякаш се помрачи.

— Мъжът ми почина преди много време, Джо.

Старият Данби поклати глава.

— Не трябваше да се омъжваш за човек вън от бранша, Джули. Не искам да кажа нищо лошо за покойния — не си спомням как се казваше — но не биваше да го правиш. Актриса като теб! Не бих могъл да забравя как разбиваше публиката с „Тралалала-тиририрам!“

— А колко блестящ беше ти, Джо, в това представление — въздъхна леля Джулия. — Спомняш ли си номера с падането по гръб, когато слизаше по стълбите? Винаги съм казвала, че това е най-великото падане, изиграно някога.

— Не бих могъл да го изиграя сега! — призна господин Данби и аз мислено се съгласих с него.

— Спомняш ли си, когато представяхме номера в Кентърбъри, Джо? Помисли си само! В момента Кентърбъри е голям киносалон и старата акула представя ревюта на френски модни къщи.

— Радвам се, че не съм там, за да го видя.

— Джо, кажи ми, защо напусна Англия?

— Ами, имах нужда от промяна. Не, ще ти кажа истината, малката. Бях влюбен в теб, Джули. А ти изчезна, омъжи се за оня — как му беше името — и това ме прекърши.

Леля Джулия го гледеше втренчено. Тя е, както казват хората, добре запазена жена. Не беше трудно да се забележи, че преди двайсет и пет години трябва да е била нещо изключително. Дори сега тя е

почти красива. Има големи кафяви очи, гъста посивяла коса и лице на седемнайсетгодишно момиче.

— Джо, искаш да кажеш, че наистина си ме обичал?

— Разбира се, че те обичах. Защо те оставих да обереш целия каймак в „Забава в чайната“? Защо се мотаех наоколо, когато ти пееше „Тралалала-тиририрам“? Помниш ли, когато ти дадох цял пакет с козуначени кифлички, когато заминаваше за Бристъл?

— Да, но...

— Помниш ли, когато ти дадох сандвичите с шунка в Портсмут?

— Джо.

— Помниш ли, когато ти дадох кейка с ким в Бирмингам? Какво си мислеше, че означава това, ако не, че те обичам? Опитвах се стъпка по стъпка да ти го призная, когато ти внезапно изчезна и се омъжи за оня денди. Ето защо не мога да позволя на дъщеря ми да се омъжи за този младеж, Уилсън, освен ако не влезе в нашата професия. Тя е актриса...

— Тя определено е, Джо.

— Гледала ли си я? Къде?

— В Аудиториум, преди малко. Но, Джо. Не трябва да стоиш на пътя ѝ, ако тя иска да се омъжи за мъжа, в когото е влюбена. Той също е актьор.

— Едва сега започва.

— И ти някога си започвал, Джо. Не трябва да се отнасяш с пренебрежение към него, само защото е новак. Знаем, мислиш си, че дъщеря ти ще се омъжи за някой под нейното ниво, но...

— Откъде, по дяволите, знаеш всичко това за младия Уилсън?

— Това е синът ми.

— Твоят син?

— Да, Джо. И току-що гледах представлението му. О, Джо, не можеш да си представиш колко горда се почувствах. Има го в кръвта си. Това е съдба. Той ми е син и сега навлиза в професията. Джо, нямаш представа какво съм преживяла заради него. Те направиха от мен дама. Никога не съм работила върху себе си толкова, колкото за да се превърна в истинска дама. Постоянно ми повтаряха, че трябва да забравя миналото си, каквото и да ми струва, за да не се срамува синът ми от мен някой ден. Това беше ужасно. Трябваше да се наблюдавам всяка минута в продължение на години и никога не знаех кога мога да

кажа нещо не на място или да направя някой гаф. Но успях, защото не исках той да се срамува от мен, въпреки че през цялото време сърцето ми се късаше и исках да се върна там, където смятах, че ми е мястото.

Старият Данби пристъпи към нея и я хвана за раменете.

— Върни се, където ти е мястото, Джули! — извика той. — Съпругът ти не е жив, синът ти е професионалист. Върни се! Въпреки че минаха двайсет и пет години, аз не съм се променил. Аз те обичам. Винаги съм те обичал. Трябва да се върнеш, момичето ми, тук е твоето място.

Лея Джулия преглътна мъчително и се загледа в лицето му.

— Джо! — прошепна тя.

— Тук съм, момичето ми — пресипнало каза Данби. — Ти се завърна. Двайсет и пет години! Ти се завърна и ще останеш!

Тя се хвърли в обятията му и той я прегърна.

— О, Джо! Джо! Джо! — каза тя. — Прегърни ме. Не ме пускай. Помогни ми.

Аз запристъпвах към вратата и излязох от стаята. Чувствах крайниците си кашкавалени, а главата си кънтяща като след двудневна разпивка. Издържам на какво ли не, но тази сцена ми дойде малко множко. Налучках опипом пътя навън и магнах на едно такси.

Гъси ми се обади в хотела още същата вечер. Нахлу в стаята ми, сякаш беше негова.

— Бърти — каза той. — Имам чувството, че сънувам.

— Бих искал и аз да се чувствам така, приятелю — отвърнах му и погледнах отново към телеграмата, която бе пристигнала преди половин час от лея Агата. Оттогава я препрочитах през пет минути.

— Прибрахме се с Рей в апартамента й привечер. Кой, мислиш, че беше там? Мама. Държаха се за ръце със стария Данби.

— Нима?

— Седяха един до друг и се държаха за ръце — продължи да бръщолечи Гъси.

— Наистина?

— Ще се женят.

— Точно така.

— И ние с Рей ще се оженим.

— Предполагам.

— Бърти, стари приятелю, чувствам се страхотно. Като се огледам и всичко около мен е прекрасно. Мама се е променила до неузнаваемост. Изглежда с двайсет и пет години по-млада. Двамата с Данби смятат да възкресят „Забава в чайната“ и да го представят с турне.

Аз станах.

— Гъси, стари приятелю, би ли ме оставил. Бих желал да бъда сам. Мисля, че имам мозъчна треска или нещо такова.

— Съжалявам, приятелю, може би Ню Йорк не ти понася добре. Кога смяташ да се връщаш в Англия?

Погледнах още веднъж телеграмата от леля Агата.

— Ако имам късмет, след десет години.

Когато той си замина, взех телеграмата и я прочетох отново. „Какво става?“, пишеше в нея. „Да пристигам ли?“ Погризах молива известно време и след това написах отговора. Не беше лесна телеграма за писане, но мисля, че се справих. „Не“, написах аз. „Стой там, където си. Свободни места в бранша няма.“

[1] Герой от едноименната поема на английския поет Самюъл Т. Коулридж (1772–1834) — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.